

**ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ ЗАСОБІВ ПРОТИДІЇ
ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ
В УМОВАХ ГАРМОНІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ACQUIS ЄС**

Віктор ШЕВЧУК

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
головний науковий співробітник*

*НДІ вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України*

м. Харків, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-8058-3071>

Сучасна транснаціональна злочинність трансформувалася у високотехнологічну мережеву індустрію, що використовує інструменти штучного інтелекту, криптографії та анонімізації. Для України, як кандидата на вступ до ЄС, питання протидії транснаціональній злочинності виходить за межі суто правоохоронної діяльності, стаючи частиною виконання вимог *acquis communautaire*. Технологізація засобів криміналістики у протидії транснаціональній злочинності сьогодні є не просто системою заходів та технологій, які застосовуються у структурі протидії цьому виду транснаціональної злочинної діяльності, а виступає обов'язковою умовою сумісності української правоохоронної системи з простором безпеки ЄС¹.

У сучасних умовах виявлення та розслідування транснаціональної злочинності процеси технологізації найбільш значимо проявляються у використанні засобів і методів криміналістики, які найяскравіше виражаються на практиці через глибоку інтеграцію інноваційних рішень у тактико-криміналістичні та методико-криміналістичні алгоритми діяльності слідчого, детектива, прокурора². Така тенденція зумовлена специфікою механізму вчинення, об'єктів посягання та високою технологічною оснащеністю суб'єктів транснаціональної злочинної діяльності, адже за таких обставин особливої актуальності та значимості

¹ Orlovskyi R., Us O., Shevchuk V. (2023) Human Trafficking Committed by Transnational Organised Groups: Criminal Law and Criminalistic Means Combating. *Pakistan Journal of Criminology*. Vol. 15, No. 4. Pp. 119–136. URL: <https://www.pjcriminology.com/wp-content/uploads/2023/11/8.-Human-Trafficking-Committed-by-Transnational.pdf>

² Shevchuk, V., Zhuravel, V., Yevdokimenko, S., Yevdokimenko, S., Myshkov, Y. (2025). Forensic Examination and Criminalistics in Investigating War Crimes: European and Ukrainian Experiences. *Jurnal Media Hukum*, 32(1), 59-77. DOI: <https://doi.org/10.18196/jmh.v32i1.25056>

набувають інноваційні криміналістичні технології у розслідуванні такої транснаціональної злочинної діяльності³.

Відтак, технологізація у цьому контексті постає не просто як механічне застосування технічних чи технологічних нововведень, а як теоретико-методологічний та прикладний фундамент для формування інноваційних криміналістичних інструментів, засобів, методів, тактичних операцій та спеціалізованих методик розслідування, адаптованих до викликів гібридної агресії та цифрової трансформації сучасної транснаціональної злочинності. Йдеться про потребу для практичного втілення створення та запровадження інноваційних криміналістичних засобів та технологій, формування та пропонування типових тактичних операцій та спеціальних комплексних методик розслідування, що є ефективними та релевантними динамічним викликом сучасності⁴. У цьому вимірі технологізація виступає каталізатором трансформації традиційної криміналістичної парадигми, адаптуючи її до умов гібридної агресії та глобальної цифрової трансформації транснаціональної злочинності.

Технологізація у криміналістиці – це процес застосування криміналістичних технологій у кримінальному провадженні щодо практичної реалізації комплексу взаємопов'язаних дій, заходів, послідовних процесів і процедур технологічного спрямування, що відображається у системі криміналістичних техніко-технологічних знань загальної теорії криміналістики, у поетапній і послідовній реалізації технологій і засобів криміналістичної техніки, криміналістичної тактики, криміналістичної методики, а також судово-експертних досліджень⁵.

Вбачається, що технологізація виступає стратегічним напрямом та визначальним інструментом гармонізації антикримінальної політики

³ Авдеева Г. К. (2025). Роль криміналістичних технологій у розслідуванні злочинів в умовах збройного конфлікту. *Пріоритети кримінального судочинства та відновлення справедливості в контексті російсько-українського збройного конфлікту* : матеріали круглого столу, м. Харків, 23 вер. 2025 р. : електрон. наук. вид. / [редкол.: Н. В. Глинська (голов. ред.), Д. І. Клепка, А. А. Барабаш]; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків : Право, 2025. С. 6-10. <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/20761>

⁴ Shevchuk V., Vapniarchuk V., Borysenko I., Zatenatskyi D., Semenogov V. (2022). Criminalistic methodics of crime investigation: Current problems and promising research areas. *Revista Juridica Portucalense*, 2022, 32, 320–341. P. 3. DOI: [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(32\)2022.ic-14](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(32)2022.ic-14)

⁵ Шевчук В. М. Проблеми технологізації розслідування кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України в умовах війни. *Правове забезпечення основ національної безпеки України в умовах війни: проблеми теорії та правозастосування* : електрон. наук. вид. Харків : Право, 2025. С. 112-117. URL:https://drive.google.com/drive/folders/1gEX-WwRW78aYjzU4q3MPErWTB5CU_d9H URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/20663>

України з правовим масивом *acquis* ЄС. Вона дозволяє конвертувати стрімкий технічний прогрес у реальну, інституційно забезпечену спроможність держави ефективно протидіяти високотехнологічним загрозам у глобалізованому правовому просторі. У цьому контексті технологізація забезпечує не лише технічну сумісність українських правоохоронних органів із європейськими безпековими інституціями (зокрема через інтеграцію з екосистемами Europol та Eurojust), а й формує якісно нову методологічну базу для розслідування транскордонних злочинів⁶. Це шлях від пасивного спостереження за цифровими слідами до проактивної предиктивної аналітики, де алгоритмічна точність поєднується з неухильним дотриманням процесуальних стандартів ЄС.

Отже, технологічна трансформація криміналістичної діяльності стає надійним запобіжником проти асиметричних загроз, що виникають в умовах гібридної агресії, забезпечуючи невідворотність покарання незалежно від цифрової складності чи географічної розсосередженості злочинної діяльності⁷. Технологізація постає стратегічним інструментом гармонізації антикримінальної політики України з *acquis* ЄС, що дозволяє конвертувати технічний прогрес у реальну спроможність держави протидіяти високотехнологічним загрозам у глобалізованому правовому просторі. Крім цього, використання спільних слідчих груп (Joint Investigation Teams – JITs) та автоматизованих систем обміну інформацією через канали Європолу, що є вимогою для інтеграції в європейську систему безпеки.

У контексті системної адаптації до вимог *acquis* ЄС, Україна здійснює масштабну імплементацію цифрових інструментів, що відповідають міжнародним та європейським стандартам і регламентам. Це створює надійне підґрунтя для виявлення та розслідування кіберзлочинності, транскордонної контрабанди та легалізації активів, одержаних злочинним шляхом⁸. За таких обставин цифрова трансформація криміналістичної діяльності стає ключовим механізмом інтеграції України у безпековий та правовий простір ЄС, гарантуючи ефективність протидії воєнним та глобальним загрозам у реаліях сьогодення.

⁶ Леган І. М. (2021). Міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії транснаціональній злочинності : монографія. Чернівці : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 328 с. С. 6-8. <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8169/>

⁷ Шевчук В. М., Тищенко О. І. Технологізація криміналістики, судової експертизи і кримінального провадження в сучасних умовах цифровізації. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 12. 2024. С. 375-380. URL: http://www.lsej.org.ua/12_2024/88.pdf

⁸ Shevchuk, V., Bululukov, O., Chorny, H., Tyshchenko, O., & Baranchuk, V. (2025). Latest Criminalistic Tools and Technologies in the Investigation of Cybercrimes: International and Ukrainian Experience. *Law, State & Telecommunications Review/Revista de Direito, Estado e Telecomunicações*, 2025, 17(2), 207-235. DOI: <https://doi.org/10.26512/lstr.v17i2.55927>

Криміналістичні аспекти цифрової трансформації полягають в тому, що важливим складником технологізації є перехід від реактивного до проактивного розслідування (*Intelligence-led policing*). Основні напрями, що потребують наукового обґрунтування в умовах гармонізації із стандартами ЄС, можуть бути такі.

По-перше, впровадження стандартів Prüm II, що пов'язано із автоматизацією обміну біометричними даними (ДНК, папілярні узор) та даними про реєстрацію транспортних засобів. Це вимагає уніфікації методик експертних досліджень та створення цифрових протоколів, що відповідають вимогам Європейського мережевого інституту криміналістичних наук (ENFSI). Така методологічна уніфікація стандартизація дозволить забезпечити валідність та взаємне визнання результатів судових експертиз у межах спільного правового простору, усуваючи правові бар'єри при використанні біометричних доказів, отриманих в іноземних юрисдикціях, що є критично важливим для ефективного функціонування спільних слідчих груп.

По-друге, використання блокчейн-технологій у доказуванні, оскільки транснаціональний характер транснаціональної злочинної діяльності, зокрема вчинення фінансових злочинів зумовлює необхідність впровадження блокчейн-аналітики для деанонімізації криптоактивів⁹. З позиції криміналістики, критичного значення набуває фіксація «ланцюжка передачі доказів» (*Chain of Custody*) у розподілених реєстрах, що виключає можливість несанкціонованої модифікації цифрових слідів при транскордонній передачі даних. Активне впровадження систем аналізу криптовалютних транзакцій, платформ для аналізу відкритих даних (OSINT) та систем відеоаналітики, що дозволяє виявляти транснаціональні угруповання¹⁰.

По-третє, алгоритмізація аналізу Big Data, що пов'язано із використанням інтелектуальних систем (наприклад, софту для аналізу зв'язків типу *Palantir* або вітчизняних розробок) дозволяє виявляти латентні структури транснаціональних злочинних організацій, що діють

⁹ Шевчук В. М., Шарпацька В.М. (2025). Роль блокчейн-технологій у збиранні цифрових доказів та протидії злочинності у сфері незаконного обігу віртуальних активів. *Криміналістика та судова експертиза в дослідженнях молодих науковців*: зб. матеріалів наук.-практ. конф., м. Харків, 29 трав. 2025 р.; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; Нац. акад. прав. наук України; Харків: Право, 2025. С. 205-211. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d6dab164-459b-4014-b038-5cbf01c57b51/content>

¹⁰ Погорельський М.А. Цифрові технології та докази у розслідуванні злочинів проти основ національної безпеки України: процесуальні проблеми та європейські стандарти. *Аналітично-порівняльне правознавство*. Вип. № 05. 2025. Ч. 3. С. 239-255. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.3.37>

у кіберпросторі¹¹. Технологізація дозволяє правоохоронцям ефективно боротися з транснаціональними кіберзлочинами, включаючи фішинг, вимагання та незаконний обіг наркотиків у даркнеті¹².

Варто враховувати процесуальні та етичні виклики¹³, з якими стикаються практичні працівники у процесі технологізація протидії транснаціональній злочинності. Гармонізація з *acquis* ЄС вимагає від українського законодавця та наукової спільноти розв'язання колізій між ефективністю технологізації та захистом фундаментальних прав людини (відповідно до Регламенту GDPR). Питання допустимості доказів, отриманих за допомогою алгоритмів штучного інтелекту або вилучених із «хмарних» сховищ поза межами національної юрисдикції (згідно з *e-Evidence Package* ЄС), потребує чіткої регламентації в КПК України.

Технологізація засобів протидії транснаціональній злочинності в Україні має стати дієвим інструментом вирівнювання суттєвого дисбалансу між можливостями злочинних угруповань та спроможністю правоохоронної системи. Подальша адаптація до стандартів ЄС має ґрунтуватися на створенні гнучкої криміналістичної моделі ефективної протидії транснаціональній злочинності, де цифрові технології виступають фундаментом для транскордонної взаємодії, забезпечуючи невідворотність покарання за таку злочинну діяльність.

Таким чином, технологізація виступає детермінуючим чинником у сучасній архітектурі протидії транснаціональній злочинності, виходячи за межі суто технічного чи технологічного супроводу розслідувань. Вона забезпечує перехід до моделі *Intelligence-led Policing*, де автоматизований обмін критично важливою інформацією через канали Інтерполу та Європолу (зокрема систему SIENA) стає базовою умовою оперативності. Використання інструментів інтелектуального аналізу великих масивів даних (*Big Data Analytics*) у поєднанні із новітніми методами блокчейн-технологій дозволяє правоохоронним органам не лише деанонімізувати приховані фінансові схеми, а й виявляти складні латентні зв'язки всередині мережевих злочинних структур та ефективно протидіяти транснаціональній злочинності.

¹¹ Шевчук В. М. Використання технологій штучного інтелекту в OSINT як напрям підвищення ефективності розслідування воєнних злочинів. *Роль OSINT-досліджень у підвищенні рівня національної безпеки України* : матеріали круглого столу (м. Львів, 7 трав. 2025 р.) / уклад.: І. О. Ревак. Львів, 2025. С. 239–243. <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/20611>

¹² Кріцак І.В., Луценко І.Г., Іншекова Ю.Ю. (2026). Окремі аспекти реалізації політики у сфері протидії злочинності в умовах війни. *Вісник Кримінологічної асоціації України*, 32(2), 461–474. <https://doi.org/10.32631/vca.2024.2.34>

¹³ Матулене С., Шевчук В., Балтрунене Ю. (2023). Штучний інтелект в діяльності органів правопорядку та юстиції: український та європейський досвід. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Вип. 4 (29). 2023. С.12–46.